

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ЖИТЛОВО-БУДІВЕЛЬНИХ КООПЕРАТИВІВ: ЇХ ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

(Представлено д.е.н., проф. Мороз Ю. Ю.)

У статті досліджено теоретичні питання формування доходів житлово-будівельних кооперативів та особливості відображення доходів в системі бухгалтерського обліку та звітності.

Розглянута суть доходів як економічної категорії в контексті національних та міжнародних стандартів обліку. Визначені головні проблеми обліку доходів ЖБК та запропоновані напрями їх вирішення шляхом впровадження в облік новітніх технологій електронної обробки даних, міжнародного співробітництва в галузі бухгалтерського обліку.

Ключові слова: дохід, облік, житлово-будівельні кооперативи, стандарти бухгалтерського обліку.

Постановка проблеми. Доходи займають особливе місце в управлінні підприємств усіх форм власності, в т. ч. і кооперативів. Вони прямо або опосередковано впливають на функціонування підприємств, а саме: формують цінову політику підприємства, обсяги виробництва, а також визначають розмір прибутку, показники фінансового стану та ефективність управління підприємством. Ведення обліку доходів постійно удосконалюється за допомогою інформаційних систем і комунікаційного середовища, методології й організації бухгалтерського обліку.

Житлово-будівельні кооперативи (далі – ЖБК) є особливою формою самоорганізації членів кооперативу на відміну від інших організаційно-правових форм, що передбачають приватне утримання багатоквартирних жилих будинків. Основною метою ЖБК є забезпечення членів кооперативу житлом, яке вони потребують, а після завершення будівництва – обслуговування і управління жилим будинком і прилеглої території.

Дохідність кооперативів є одним із найголовніших показників, що відображають фінансовий стан підприємства. Такий показник визначає мету підприємницької діяльності. Як економічна категорія, дохід є потоком грошових коштів та інших надходжень за звітний період, отриманий від реалізації послуг кооперативів.

Основною ж проблемою обліку доходів від реалізації послуг є проблема повноти та своєчасності їх відображення у системі обліку, адже за рахунок вартості не облікованих послуг виникають так звані «тіньові доходи».

Аналіз основних досліджень і публікацій. Значну увагу дослідженню проблем організації і методології обліку доходів приділили у своїх працях провідні вітчизняні вчені-економісти: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, В. П. Завгородній, М. В. Кужельний, Л. П. Кулаковська, В. Г. Лінник, Ю. Ю. Мороз, О. А. Петрик, Ю. В. Піча, В. С. Рудницький, В. Я. Савченко, П. Т. Саблук,

І.І. Сахарцева, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, М. П. Чумаченко, Ю. С. Цаль-Цалко та інші. Проте залишається низка невирішених проблем, щодо правильності і законності організації бухгалтерського обліку доходів.

Метою статті є дослідження обліку формування доходів з метою покращення їх облікового забезпечення в контексті національної та міжнародної практики.

Викладення основного матеріалу. Дохід, як джерело подальшої діяльності кооперативів, покриття витрат, забезпечення працівників і держави фінансовими ресурсами, необхідними для життя усіх сторін, займає важливе місце в загальній системі обліково-аналітичного забезпечення кооперативу. Дохід надзвичайно розповсюджене, широко застосовуване і одночасно багатозначне поняття, що використовується у різних значеннях. Дослідження свідчать, що в економічній літературі ототожнюються поняття «виручка» і «дохід», «дохід» і «прибуток». Виручка, дохід і прибуток тісно взаємопов'язані, однак їх бухгалтерська сутність різна.

П(С)БО № 15 «Дохід» [2] визначає доходи як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які приводять до зростання власного капіталу, за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників. Отже, поняття «дохід», з точки зору бухгалтерського обліку, означає надходження економічних вигод протягом звітного періоду, які виникають в результаті звичайної діяльності підприємства у вигляді виручки від реалізації продукції (товарів, послуг), гонорарів, відсотків, дивідендів тощо.

На думку Нападовської Л. В. дохід (кінцева цінність), створений підприємством, визначається тим, скільки покупці готові заплатити за товари, які пропонує підприємство [4].

Пушкар М. С. вважає, що «дохід», як економічна категорія означає «...потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких по факторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента» [5].

Концептуальна основа МСБО визначає дохід як обліково-аналітичну категорію, згідно якої дохід – це валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу.

Економічна сутність доходу в контексті міжнародних стандартів обліку полягає в збільшенні економічних вигод протягом облікового періоду, яке виражається в збільшенні активів чи зменшенні зобов'язань, що призводить до збільшення капіталу кооперативу, за винятком внесків до статутного капіталу власників кооперативу.

Все ж таки категорія «дохід» розглядається як збільшення матеріальних та фінансових ресурсів підприємства, що використовуються для покриття вже здійснених витрат, а також накопичення з метою подальшої успішної діяльності підприємства. Тому необхідно зробити спробу максимального зменшення розбіжностей у визначенні поняття «дохід» та його відповідності визначеним вимогам діяльності конкретного підприємства.

Основною проблемою обліку доходів підприємства в Україні, є проблема повноти та своєчасності їх відображення у системі обліку. Ця проблема досить багатопланова, надзвичайно складна й стосується всього нашого суспільного ладу,

особливо системи влади, системи оподаткування й тіньового сегмента економіки. Нині переважна більшість вітчизняних підприємств відображає власні доходи неповністю. На нашу думку, рівень не відображення доходів коливається від 30 до 70%. З доходів підприємства насамперед занижується виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), внаслідок чого значно звужується база для оподаткування підприємств податком на додану вартість.

Основними завданнями бухгалтерського обліку щодо відображення доходів є:

1. Відображення доходу в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню.

2. Бухгалтерський облік доходів підприємств має забезпечити об'єктивне відображення в синтетичному і аналітичному обліку не тільки доходів від основної діяльності, ефективний аналіз доходів, але й правильне визначення чистого доходу суб'єкта господарювання від операційної діяльності.

3. Бухгалтерський облік доходів кооперативів має важливе значення для контролю та аналізу їх рівня, структури та динаміки.

Особливістю обліку доходів у ЖБК є різноманітність їх складу, джерел надходження, порядку визнання у бухгалтерському та податковому обліку, порядку оподаткування. У житлових організаціях не визнаються доходами надходження на користь інших організацій, тобто плата за комунальні послуги, яка надходить на рахунки житлової організації, а потім підлягає перерахуванню підприємствам теплопостачання, водопостачання і водовідведення. Специфічним видом доходів ЖБК може бути фінансування з бюджету та інших джерел ліквідації наслідків аварій, пов'язаних з великим ступенем зношеності мереж теплопостачання, водопостачання і водовідведення та інших основних засобів житлово-комунального господарства. Специфіка відображення деяких доходів ЖБК на рахунках така: доходи від більшості видів цільового фінансування відображаються на субрахунок 718 як доходи від безоплатно отриманих оборотних активів; доходи від субсидій малозабезпеченим верствам населення та компенсації пільг деяким категоріям споживачів комунальних послуг відображаються на субрахунок 703, оскільки це доходи від реалізації послуг ЖБК; доходи від надання в оренду основних засобів житлової організації відображають на субрахунок 703 як доходи від основної діяльності, а інші підприємства ЖБК – на субрахунок 713 як доходи від оперативної оренди; транзитні платежі, які отримують житлові організації в оплату комунальних послуг, відразу перераховуються відповідним підприємствам-постачальникам цих послуг. У житлово-будівельному кооперативі їх відображають в обліку при нарахуванні одночасно за кредитом субрахунку 703 і за дебетом субрахунку 704 як вирахування з доходу.

Варто відзначити, що на сьогодні в Україні існує значна нормативно-правова база з питань обліку доходів. Однак, в той же час, значна кількість нормативних документів дає кооперативам можливість вибору того чи іншого методу, які в кінцевому підсумку, впливатимуть на фінансові результати кооперативу. Саме тому, облікова політика ЖБК на сьогодні виступає фактором управління доходами і одним із напрямків удосконалення обліку доходів та відображення інформації про них у фінансовій звітності [1].

Висновки. Отже, незважаючи на значну увагу, яка приділяється з боку держави та науковців питанням, пов'язаним з обліком доходів кооперативів, можна

стверджувати, що чинна в Україні система обліку доходів є недосконалою і потребує певного реформування. Пріоритетними напрямками для цього є: внесення змін і поправок до нормативно-правової бази; ефективне впровадження в облік новітніх технологій електронної обробки даних; міжнародне співробітництво в галузі бухгалтерського обліку.

Список використаної літератури:

1. Дмитрук Н. М. Сутність, склад та напрями вдосконалення обліку доходів від операційної діяльності на промислових підприємствах / Н. М. Дмитрук // Молодий вчений. – 2014. – №5 (08). – С 92–94.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доход»: наказ Мін-ва фінансів України від 29.10.1999 р. №290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.nau.ua
3. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 р. № 1087-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/8186/8187/460324/>
4. Нападівська Л. В. Управлінський облік: підруч. для студ. вищ. навч. закл. /Л. В. Нападівська. – К.: Книга, 2004. – 544 с.
5. Пушкар М.С. Фінансовий облік: підруч. /М. С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 628 с.

References:

1. Dmitruk, N. M. (2014), "Essence, structure and areas of improvement of income from operations in industrial", *Molodyj vchenyj*, vol. 5 (08), pp. 92–94.
2. Ministerstvj finansiv Ukrainy (1999) Polozhennia (standart) bukhhaltens'koho obliku 15 "Dokhod", available at: www.zakon.nau.ua
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On cooperatio", available at: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/8186/8187/460324/>
4. Napadovskaya, L. V. (2004), *Upravlins'kyj oblik* [Managerial Accounting], Knyha, Kyiv, Ukraine.
5. Pushkar, N. S. (2002), *Finansovyj oblik* [Financial Accounting], Kart-blansh, Ternopil', Ukraine.

ТКАЧУК Олександр Володимирович – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку доходів від реалізації послуг